

Επιμέλεια: **Εμμανουήλ Ι. Λασκαρίδης**, ΔΝ (Heidelberg), LL.M. (Heidelberg),
Ειδικός Επιστήμων στη Νομική Σχολή ΔΠΘ και στον Κύκλο Υγείας του Συνηγόρου του Πολίτη,
Δικηγόρος Αθηνών

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΩΔΙΚΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ (Ν 3418/2005)

Πρόλογος: **Δήμητρα Παπαδοπούλου - Κλαμαρή**, Καθηγήτρια Αστικού Δικαίου Νομικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών

Συνεργάτες έργου:

Βλάχου Ελίνα , ΜΔΕ	Παναγοπούλου - Κουτνατζή Φερενίκη , ΔΝ, Ειδ. Επιστήμων ΑΠΔΠΧ
Βούλτσας Χρόνης , Επίκ. Καθηγητής Ιατρικής Σχολής ΑΠΘ, Πνευμονολόγος	Παπαδόπουλος Αλέκος , ΜSc ΟΠΑ, Οικονομολόγος
Δουγαλής Ζήσης , ΔΝ, Δικηγόρος	Πετρόπουλος Βαγγέλης , ΜΔΕ, Δικηγόρος
Ζαφειροπούλου Δήμητρα , ΜΔΕ, Υπάλληλος Υπ. Υγείας	Πλεύρης Θάνος , ΔΝ, Δικηγόρος
Κανελλοπούλου - Μπότη Μαρία , Επίκ. Καθηγήτρια Ιονίου Πανεπιστημίου, Δικηγόρος	Τζεφεράκος Γεώργιος , Υπ. Διδ. Ψυχιατρικής, Ψυχίατρος
Κορτσιδάκη Αγνή , LL.M., Υπάλληλος στην Ευρωπαϊκή Ένωση	Τριβυζά Ράνια , Δικηγόρος
Κουτσοπούλου Τίνα , LL.M., Δικηγόρος	Τρούλη Εμμανουέλα , ΔΝ, Λέκτορας υπό διορισμό ΟΠΑ, Δικηγόρος Αθηνών και Νέας Υόρκης
Λασκαρίδης Εμμανουήλ , ΔΝ, Ειδ. Επιστήμων στη Νομική Σχολή ΔΠΘ και στον Συνήγορο του Πολίτη, Δικηγόρος	Τσαραπατσάνης Δημήτριος , ΔΝ, Δικηγόρος
Λάτση Χαρικλεια , ΔΝ, Ειδ. Επιστήμων ΑΠΔΠΧ	Τσίρος Διονύσης , LL.M., ΜΔΕ, Δικηγόρος
Μηλιώνη Φωτεινή , ΔΝ, Ειδ. Επιστήμων Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, Δικηγόρος	Τσιρωνάς Αθανάσιος , ΔΝ, Λέκτορας Νομικής Σχολής ΔΠΘ
	Φραγκουδάκη Ελώς , ΔΝ, Πρωτοδίκης

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Άρθρο 18

Παρουσία των ιατρών στο διαδίκτυο

1. Οι ιατροί μπορούν να διατηρούν ιστοσελίδα στο διαδίκτυο στην οποία αναφέρονται ιδίως τα οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 17.
2. Το όνομα, η επωνυμία ή ο τίτλος που επιλέγει ο ιατρός για την ιστοσελίδα του ή την ηλεκτρονική του διεύθυνση πρέπει να συνάδουν με την επαγγελματική του ευπρέπεια και αξιοπρέπεια και να ανταποκρίνονται στις πραγματικά παρεχόμενες υπηρεσίες. Η ιστοσελίδα πρέπει να αναφέρει το χρόνο της τελευταίας της ενημέρωσης. Πρέπει, επίσης, να αναφέρει οποιαδήποτε πιθανή σύγκρουση συμφερόντων.
3. Η ιστοσελίδα μπορεί να περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τις συμβάσεις ή τη -με οποιονδήποτε τρόπο- συνεργασία του ιατρού με το δημόσιο, τα ταμεία ασθενείας και τους ασφαλιστικούς φορείς.
4. Οι πληροφορίες που παρέχονται στην ιστοσελίδα πρέπει να είναι ακριβείς, αντικειμενικές, κατανοητές και σύμφωνες με τον παρόντα Κώδικα. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να οδηγούν σε παραπλάνηση του κοινού ή σε έμμεση συγκριτική εκτίμηση προσόντων ή πτυχίων.

Σχετικές διατάξεις: άρθρα 14§1, 5, 5α, 106§2 Συντ· άρθρα 57, 58, 281, 914, 919, 932 ΑΚ· άρθρα 361, 367§1, 20, 25 ΠΚ· άρθρα 1, 13 ν. 146/1914· ν. 1998/1939· άρθρα 4, 18§3, 26§1 ν. 2239/1994· άρθρο 9 ν. 2251/1994· άρθρο 6 ν. 2194/1994· ν. 3431/2006 «Περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών»· π.δ. 131/2003· Κανονισμός Διαχείρισης και Εκχώρησης Ονομάτων Χώρου (Απόφαση ΕΕΤΤ 351/76, όπως τροποποιήθηκε από την ΕΕΤΤ 592/012)· άρθρα 10§1, 19 ΕΣΔΑ.

Βιβλιογραφία: Αγγελής, Διαδίκτυο και ποινικό δίκαιο - έγκλημα στον κυβερνοχώρο, ΠοινΧρ 2000, 675-686· Αλεξανδρίδου, Η πρόταση οδηγίας της ΕΕ για το ηλεκτρονικό εμπόριο και η προστασία καταναλωτή, ΔΕΕ 2000, 113-125· Αναγνωσταράς, Το κοινοτικό πλαίσιο της συγκριτικής διαφήμισης στην εποχή της νομοθετικής εναρμόνισης, ΔιΜΕΕ 2007, 15-21· Ανθιμος, Εισαγωγή στην προβληματική του Domain name, ΔΕΕ 1999, 815-824· του ιδίου, Εξωδικαστική επίλυση διαφορών επί ονομάτων διαδικτύου, Αρμ 2001, 1584- 1590· του ιδίου, Προστασία διακριτικών γνωρισμάτων στον Κυβερνοχώρο, ΕπισκΕΔ 1999, 1046-1057· του ιδίου, Παρατηρήσεις επί ΜΠρΘεσ 7569/1997 και 8198/2001, ΕπισκΕΔ 2001, 245-255· του ιδίου, Η διασφάλιση των διακριτικών γνωρισμάτων στο Διαδίκτυο, ΕπισκΕΔ 2000, 588-618· του ιδίου, Η Νομολογία του Πρωτοδικείου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά με τα ονόματα χώρου, Συνήγ. τεύχ. 69/2008, 64-65· του ιδίου, Διαδικαστικά και οικονομικά ζητήματα από τον νέο κανονισμό διαχείρισης και εκχώρησης ονομάτων χώρου, ΔιΜΕΕ 4/2005, 501-512· Αντωνόπουλος, Τα ονόματα περιοχής Internet και τα εμπορικά σήματα, ΝοΒ 1999, 1689-1694· Αρκουλή, Προστασία προσωπικών δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, 2010· Βαγενάς, Οδηγία της πληροφορίας και τάσεις αναμόρφωσης της εύλογης αμοιβής, ΔιΜΕΕ 2006, 497-507· Γέροντας, Πληροφορική και Δίκαιο, 1991· του ιδίου, Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, 2002· Γ. Γεωργιάδης, Η προστασία των διακριτικών γνωρισμάτων στο διαδίκτυο, ΔΕΕ 1999, 1243-1248· του ιδίου, Η σύναψη συμβάσεως μέσω διαδικτύου,

2003· *Γιαννόπουλος*, Δίκαιο και Internet. Νομικά ζητήματα του Διαδικτύου· *του ιδίου*, Ροή πληροφοριών στο διαδίκτυο: τεχνολογία και νομικές ρυθμίσεις, 2002· *Εταιρεία Νομικών Βορείου Ελλάδος*, Ψηφιακή Τεχνολογία και Δίκαιο, 2004· *Θεοδωρίδης*, Νομοθετική ρύθμιση παρουσίας ιατρών στο διαδίκτυο, ΕΕΕυρΔ 2006, 138-140· *Ιγγλεζάκης*, Παρατηρήσεις σε ΜονΠρωτΑθ 9485/2000. Η προστασία των Ολυμπιακών Συμβόλων και Σημάτων στο Διαδίκτυο, ΕπισκΕΔ 2000, 1109-1117· *του ιδίου*, Δίκαιο της Πληροφορικής, 2008· *Καλλινίκου*, Πνευματική ιδιοκτησία και Συγγενικά Δικαιώματα στην κοινωνία των πληροφοριών, ΔΕΕ 1998, 926-932· *Ι. Καράκωστας*, Δίκαιο των ΜΜΕ, 2005· *του ιδίου*, Το δίκαιο του Ίντερνετ (Νομική αντιμετώπιση του διαδικτύου), ΝοΒ 1998, 1172-1184· *του ιδίου*, Δίκαιο και Ίντερνετ, 2009· *του ιδίου*, Βασικά ζητήματα προστασίας του καταναλωτή το διαδίκτυο, 2004· *Καστανάς*, Το δίκαιο στο Internet, ΤοΣ 1996, 597-613· *του ιδίου*, Το Internet και η προστασία της ιδιωτικής ζωής και της ελευθερίας της έκφρασης: σε αναζήτηση έξυπνων ρυθμίσεων, σε *Σαββάκης κ.ά.*, Νέες τεχνολογίες και συνταγματικά δικαιώματα, 2004· *Κιούλης*, Ποινικό δίκαιο και Internet, 1999· *Λαζαράκος*, Δημιουργία ιστοσελίδων και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ΔιΜΕΕ 2005, 546-547· *Μανιώτης*, Η ψηφιακή υπογραφή ως μέσο γνησιότητας εγγράφων στο Αστικό Δικονομικό Δίκαιο, 1998· *Μαρίνος*, Το internet και οι συνέπειες του στο χώρο του δικαίου, ΕλλΔνη 1998, 1-14· *του ιδίου*, Παρατηρήσεις σε ΜονΠρωτΛας, ΧρΙΔ 2001, 80-82· *του ιδίου*, Η εφαρμογή του Ν. 146/1914 κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού στα ελεύθερα επαγγέλματα, ΔΕΕ 1999, 267-271· *Μικρουλέα*, Δίκαιο της διαφήμισης και internet, ΔΕΕ 2001, 1091-1103· *Γ. Μούζουλας*, Αστική Ευθύνη κατά την ενάσκηση της τηλεϊατρικής, ΕλλΔνη 1992, 1581-1584· *του ιδίου*, Συναλλαγές δια μέσου του internet, ΕλλΔνη 1998, 15-23· *Ξουραφά*, Το domain name και οι προϋποθέσεις αναγωγής του σε διακριτικό γνώρισμα, 2006· *Παπαδοπούλου*, Οικονομικά εγκλήματα στο διαδίκτυο, 2005· *Ν. Περάκης*, Η πνευματική δημιουργία στο χώρο και το χρόνο του διαδικτύου, ΔΕΕ 2002, 1212-1224· *Παπακωνσταντίνου*, Νομικά Θέματα Πληροφορικής, 2006· *Ν. Ρόκας*, Σύγχρονη τεχνολογία και Εμπορικό Δίκαιο, ΕπισκΕΔ 98, 1-15· *Σιδηρόπουλος*, Το δίκαιο του διαδικτύου, 2008· *Τουντόπουλος*, Πρώτες αντιδράσεις της ελληνικής νομολογίας στο ζήτημα των ηλεκτρονικών διευθύνσεων, ΔΕΕ 1999, 1277-1280· *Φρίγκας*, Διαφήμιση και marketing στο διαδίκτυο, 2005· *Χατζόπουλος*, Εκχώρηση ηλεκτρονικών διευθύνσεων στο επίπεδο «gr», Ή ο χορός των παρανόμων, ΧρΙΔ 2002, 841-842· *Κ. Χριστοδούλου*, Προστασία της προσωπικότητας και συμβατική ελευθερία στα κοινωνικά δίκτυα, 2007· *του ιδίου*, Ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου ιδιαιτερότητες του καθεστώτος των ηλεκτρονικών δικτύων, Δ 2004, 417-451· *του ιδίου*, Επιτομή Ηλεκτρονικού Αστικού Δικαίου, 2008· *Truli*, Probleme und Entwicklungen der Dienstleistungshaftung im griechischen, deutschen und Gemeinschaftsrecht, 2001.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1-4	III. Επιτρεπόμενες πληροφορίες.....	11-14
I. Η προβολή των ιατρών στο διαδίκτυο	1-2	IV. Υποχρεωτικές πληροφορίες.....	15
II. Το δικαίωμα επί ονόματος χώρου	3-4	V. Προβληματικές περιπτώσεις.....	16-18
B. ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ: Η ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ		Γ. ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ	
ΠΡΟΒΟΛΗ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ.....	5-18	ΧΩΡΟΥ.....	19-22
I. Τα προστατευόμενα έννομα		I. Το πρόβλημα.....	19
συμφέροντα.....	5-6	II. Δικαστική επίλυση.....	20-22
II. Όροι διαδικτυακής προβολής	7-10		

ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

Περίπτωση 1: Ένας οδοντίατρος προβάλλει στην ιστοσελίδα του, εκτός από παρουσίαση συναδέλφων και βοηθών του οδοντιατρείου του και διαφημίσεις οδοντιατρικών προϊόντων (όπως οδοντόπαστες, οδοντόβουρτσες), καθώς και πρακτικές συμβουλές μέσω υπερσυνδέσμου πιλοφορούμενου «Συμβουλές του οδοντιάτρου σας». Επιπλέον η ιστοσελίδα δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να επικοινωνούν με τον οδοντίατρο μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και να δέχονται συμβουλές, να παρατηρούν «Οδοντιατρικές Ζωγραφιές» και τέλος, να λαμβάνουν μέρος σε τυχερό παιχνίδι. Ποιες από τις προαναφερθείσες δυνατότητες είναι σύννομες; (Εφετείο Koblenz MedR 1998, 29-32).

Περίπτωση 2: Ένας ιατρός πολυιατρείου δημιουργεί μία ιστοσελίδα παρουσίασης του πολυιατρείου του στο διαδίκτυο. Παρουσιάζει εικόνες των λοιπών ιατρών, τις σπουδές τους, τον κλάδο εξειδίκευσής τους, καθώς και τα χόμπι και λοιπά προσωπικά χαρακτηριστικά τους. Είναι επιτρεπτές οι πληροφορίες αυτές που παρουσιάζονται; (Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο NJW 2003, 3470-3472).

Περίπτωση 3: Ένας οδοντίατρος κατά τη διάρκεια της ειδικεύσής του μένει ανάπηρος μετά από αυτοκινητικό ατύχημα. Ανίκανος να εργαστεί ως οδοντίατρος ιδρύει το σωματείο «Πρωτοβουλία Οδοντιατρικής Θεραπευτικής Αγωγής» (ΠΟΘΑ) με σκοπό την ανεύρεση της καλύτερης θεραπευτικής οδοντιατρικής μεθόδου. Δημιουργεί σχετική ιστοσελίδα αναζήτησης οδοντιάτρων, η οποία αποσκοπεί στην ενημέρωση ασθενών αναφορικά με τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα εναλλακτικών θεραπευτικών μεθόδων, τη δυνατότητα κάλυψης δαπανών από δημόσιους ή ιδιωτικούς ασφαλιστικούς φορείς καθώς και την περαιτέρω εξειδίκευση οδοντιάτρων σε νέους τομείς της οδοντιατρικής. Για να μπει οιοσδήποτε στην ιστοσελίδα πρέπει μόνο να πληρώσει 4 ευρώ μηνιαίως. Είναι επιτρεπτή η δημιουργία τέτοιου είδους ιστοσελίδας; (Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο NJW 2002, 1864-1866).

Περίπτωση 4: Γενικός ιατρός αναθέτει σε πληροφορικό τη δημιουργία ιατρικής ιστοσελίδας, η οποία θα περιέχει και πρόσωπα ασθενών με απόκρυψη προσδιοριστικών χαρακτηριστικών τους (π.χ. μάτια). Ασθενής, χειρουργηθείσα από αυτόν στο πηγούνι για αφαίρεση λίπους, διαπιστώνει ότι η δική της φωτογραφία στην αναρτηθείσα στο διαδίκτυο ιστοσελίδα παρουσιάζεται χωρίς καμία αλλοίωση προσδιοριστικών χαρακτηριστικών και βρίσκεται δίπλα σε φωτογραφίες γυμνών πελατών του ιατρού της. Είναι επιτρεπτή η προαναφερθείσα ανάρτηση; (Πρωτοβάθμιο Πειθαρχικό Ιατρικό Όργανο του Ile de France 2008 σε legalis.net/jurisprudence-decision.php3?id_article=2541).

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ι. Η προβολή των ιατρών στο διαδίκτυο

1. Η σύγχρονη πραγματικότητα. Για λόγους προβολής του ιατρείου όλο και περισσότεροι 1 ιατροί επιλέγουν το διαδίκτυο¹ όχι μόνο ως πηγή πληροφοριών αλλά και ως μέσο προβολής τους. Το γεγονός ότι η ιστοσελίδα ενός ιατρού μπορεί να περιέχει όχι μόνο κείμενο και εικόνες, αλλά ακόμα και μαγνητοσκόπηση ιατρικών πράξεων, όπως και δυνατότητα επικοινωνίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου («διαδραστική εικόνα του ιατρείου») έχει συνδράμει στη ραγδαία εξάπλωση της προβολής ιατρών μέσω διαδικτύου. Κατ' αυτό τον τρόπο το διαδίκτυο εξελίσσεται σταδιακά σε ένα χώρο αναζήτησης ιατρών, ικανών να ικα-

1. Για ιστορικά στοιχεία του τρόπου λειτουργίας του διαδικτύου βλ. αντί άλλων *Ξουραφά*, σ. 7-40 και 60-72.

νοποιήσουν τις ανάγκες του ασθενούς - καταναλωτή.² Η ιστοσελίδα δημιουργεί συχνά μια εικονική πραγματικότητα³ και μια εσφαλμένη εικόνα ως προς την ποιότητα παροχής των ιατρικών υπηρεσιών. Η σύγχυση μπορεί να δημιουργήσει στον ασθενή την εντύπωση ότι επικοινωνεί ή συμβάλλεται μέσω διαδικτύου με έναν κορυφαίο ιατρό ενώ στην πραγματικότητα επικοινωνεί με ιατρό ο οποίος έχει το ίδιο επίθετο. Σε αυτή την περίπτωση συναπτόμενη σύμβαση είναι βέβαια ακυρώσιμη λόγω πλάνης (ΑΚ 140) και ενδεχομένως προκύπτει προσυμβατική ή αδικοπρακτική ευθύνη για αποζημίωση.

2. Ο λόγος αυτοτελούς ρύθμισης. Αν και δεν υπάρχει κάποιος λόγος διαφοροποίησης του διαδικτύου από τα λοιπά ΜΜΕ,⁴ εντούτοις προβλέπεται στον ΚΙΔ ειδική ρύθμιση στο άρθρο 18, η οποία αποκλίνει από τη γενική ρύθμιση του άρθρου 17 ΚΙΔ. Η διαφοροποίηση οφείλεται μάλλον σε ιστορικούς λόγους και όχι σε πραγματικούς ή εννοιολογικούς. Το άρθρο 18 ρυθμίζει ένα νέο τρόπο προβολής των ιατρών, για το οποίο δεν είχε προηγηθεί ρύθμιση σε προηγούμενους Κώδικες Δεοντολογίας, ενώ το άρθρο 17 αποτελεί συγχώνευση παλαιότερων ρυθμίσεων κωδίκων ιατρικής δεοντολογίας.⁵

II. Το δικαίωμα επί ονόματος χώρου

3. 1. Τρόπος κτήσης. Η προβολή ιατρού στο διαδίκτυο είναι ιδιαίτερα ευχερής μέσω της κτήσης από αυτόν ενός ονόματος χώρου (domain name)⁶. Όνομα χώρου αποτελεί η συστοιχία αλφαριθμητικών στοιχείων, η οποία συνιστά την ταυτότητα ενός Η/Υ στο διαδίκτυο και επιτρέπει τη χρήση πρωτοκόλλων και υπηρεσιών (ανάρτηση ιστοσελίδας, δημιουργία διευθύνσεων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου κ.λπ.).⁷ Το πλεονέκτημα του τρόπου αυτού αναγραφής ενός ονόματος χώρου συνίσταται στο ότι οι επιχειρήσεις και οι ελεύθεροι επαγγελματίες που προβάλλουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους στο διαδίκτυο, μεταξύ των οποίων και νοσοκομεία, έχουν το πλεονέκτημα να συνδέουν την ηλεκτρονική τους παρουσίαση με την αντίστοιχη επωνυμία, το σήμα ή τον διακριτικό τους τίτλο.⁸

2. Σε αντίθεση με το γράμμα του άρθρου 1 ΚΙΔ αλλά χάριν κατανόησης του κειμένου ως ασθενής αναφέρεται οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος για υπηρεσίες υγείας, ο οποίος επισκέπτεται μια ιστοσελίδα. Κατά τον ίδιο τρόπο στον ν. 2251/1994 αναφέρεται ο όρος καταναλωτής όχι κυριολεκτικά αλλά και για πρόσωπα, τα οποία βρίσκονται στο προσυμβατικό στάδιο κατανάλωσης προϊόντων ή υπηρεσιών· *Truli*, σ. 116-117.

3. Έτσι το ΣυμβΠλημΘεσ 1653/2001 Αρμ 2002, 776, 777· βλ. και *Ξουραφά*, σ. 56-59.

4. Πρβλ. ΜΠρΡοδόη 48/2009 Αρμ 2009, 406 (αναλογική εφαρμογή των διατάξεων περί τύπου στο διαδίκτυο). Αντίθετης γνώμης το Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο NJW 2003, 3470, 3471 χωρίς όμως σχετική επιχειρηματολογία. Το επιχείρημα ενεργητικής θέσης του χρήστη ιστοσελίδας απέναντι στην πληροφόρηση δε φαίνεται να ευσταθεί διότι ισχύει και για το χρήση των λοιπών ΜΜΕ.

5. Για την αποδοχή της ιατρικής διαδικτυακής προβολής στη Γερμανία βλ. τις αποφάσεις του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου BVerfG NJW 2004, 2660 επ.· BVerfG NJW 2003, 2818 επ.· BVerfG NJW 2002, 1331· BVerfG NJW 2000, 523 επ. Υπέρ της απόλυτης απαγόρευσης των ιατρών μέσω διαδικτύου τάσσεται η *Μικρουλέα*, ΔΕΕ 2001, 1091, 1099 υπό Β'.

6. Για την προβολή ιατρού μέσω διαφήμισης σε ιστοσελίδες τρίτων (ιατρών ή μη) βλ. παραπ. *Λασκαρίδη*, άρθρο 17 αρ. 15.

7. βλ. σχετικά για τον ορισμό αυτό άρθρο 2 ΚΔΕΟΧ και *Ι. Καράκωστα*, Δίκαιο και Internet, σ. 26, υπ. 44. Πρβλ. επίσης *Ξουραφά*, σ. 74-75. Τεχνικές λεπτομέρειες αναφορικά με το όνομα χώρου σε *Ανθίμο*, ΔΕΕ 1999, 815, 817.

8. *Ανθίμος*, ΕπισκεΔ 2000, 588, 592.

Από τα άρθρα 7§18 και 8§18 του Κανονισμού Διαχείρισης και Εκχώρησης Ονόματος Χώρου (στο εξής ΚΔΕΟΧ) και τα άρθρα 6-7§1δ ν. 2876/2000 συνάγεται το συμπέρασμα ότι το δικαίωμα στο domain name συνιστά ιδιαίτερο είδος περιορισμένης προσωπικής μεταβιβαστής δουλείας επί του δικτύου κατά νομοθετικό εμπλουτισμό του numerus clausus της ΑΚ 973⁹. Ως εμπράγματο δικαίωμα, επομένως, υπάγεται κι αυτό σε βασικές ρυθμίσεις που ισχύουν για τα δικαιώματα αυτά, όπως η αρχή της χρονικής προτεραιότητας. Με την καταχώρηση της ονομασίας χώρου αποκτάται πρωτογενώς δικαιώματα σε αυτή (first come, first served).¹⁰

Για τη σύσταση δικαιώματος επί ονόματος χώρου απαιτείται η συνδρομή τριών προσώπων: α) του αιτούντος β) του καταχωρητή (ο τεχνικός και οικονομικός διαμελαβητής ο οποίος έχει την εποπτεία, το συντονισμό και τον έλεγχο των διαδικασιών που αφορούν τη διαχείριση του ονόματος χώρου) και γ) του διαχειριστή (το νομικό πρόσωπο, το οποίο τηρεί μητρώο των υφιστάμενων ονομάτων χώρου και παραχωρεί το όνομα χώρου με «προσωρινή ενεργοποίηση» στο δικαιούχο). Έτσι, εξασφαλίζεται η διαφάνεια και αντικειμενικότητα της καταχώρισης.¹¹ Διαχειριστής στην Ελλάδα είναι το Ινστιτούτο Πληροφορικής του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας Ηρακλείου Κρήτης (ΙΠ-ΙΤΕ) και καταχωρητής η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)¹² (βλ. άρθρο 12 περ. κδ' ν. 3431/2006 και άρθρα 8 και 9 ΚΔΕΟΧ). Το δικαίωμα του αιτούντα αποκτάται με τελική έγκριση του από την ΕΕΤΤ και την οριστική ενεργοποίησή του από το μητρώο. Με την έγκριση (πλήρωση αναβλητικής αίρεσης) ο αιτών αποκτά το δικαίωμα επί ονόματος χώρου αναδρομικά από του χρόνου υποβολής της αίτησης¹³.

2. Νομική φύση του δικαιώματος επί ονόματος χώρου. Το όνομα χώρου αποτελεί ένα προσωρινώς ενοχικό δικαίωμα που μετατρέπεται σε απόλυτο δικαίωμα με την ενεργοποίησή του.¹⁴ Είναι δικαίωμα: α) προσωπικό β) προσωποπαγές γ) απόλυτο και δ) κατ' αρχήν αμεταβίβαστο.¹⁵ Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 2 ΚΔΕΟΧ «τα ονόματα που είναι καταχωρημένα ... έχουν προσωποπαγή και αμεταβίβαστο χαρακτήρα πλην των περιπτώσεων κλη-

9. Πρβλ. Κ. Χριστοδούλου, *Επιτομή Ηλεκτρονικού Αστικού Δικαίου*, αρ. 214.

10. ΜΠρΣύρου 637/1999 ΔΕΕ 1999, 1279· *Ανθίμος*, ΔΕΕ 1999, 823. Υπέρ μιας διαφοροποίησης της τεχνικής αυτής αρχής της χρονικής προτεραιότητας από τη νομική αντίστοιχη αρχή *Μαρίνος*, ΧρΙΔ 2001, 80, 81 υπό ΙV. Άλλως το Μονομελές Πρωτοδικείο Σύρου, το οποίο δέχτηκε ότι ο δικαιούχος ηλεκτρονικής διεύθυνσης νομιμοποιείται να χρησιμοποιεί τη συγκεκριμένη ονομασία ανεξάρτητα από τη σειρά καταχώρισης της ονομασίας *Τουντόπουλος*, Σχόλιο στη ΜΠρΣύρου 637/1999 ΔΕΕ 1999, 1276, 1279 υπό ΙΙ.

11. *Ανθίμος*, ΔΕΕ 1999, 815, 819.

12. ΔΠρΑθ 16015/2005 ΔιΜΕΕ 2006, 399-406· βλ. επίσης *Ξουραφά*, σ. 95-100 και ειδικότερα για το σύστημα Ονοματοδοσίας Διαδικτύου Διεθνώς σ. 75 - 94.

13. Κ. Χριστοδούλου, *Επιτομή Ηλεκτρονικού Αστικού Δικαίου*, αρ. 224 επ.

14. Όπως υπ. 13 αρ. 213-215.

15. Για το μεταβίβαστό βλ. άρθρο 15§1 ΚΔΕΟΧ και Κ. Χριστοδούλου, υπ. 13 αρ. 236-242. Αντίθετος προφανώς ο *Χατζόπουλος*, κατά τον οποίο οι διατάξεις των γενικών αρχών θα πρέπει να υπερτερούν εκείνων που αφορούν τα domain names, καθώς είναι δεδομένη η υπέρτερη κανονιστική ισχύ τους· βλ. *Χατζόπουλος*, ΧρΙΔ 2001, 746· ο *ίδιος*, ΧρΙΔ 2002, 358. Με τη θέση αυτή τάσσεται και ΜΠρΣύρου 637/1999 ΔΕΕ 1999, 1276, 1279 υπό ΙΙ. Κατά τη γνώμη μας είναι παράδοξο ένα προσωποπαγές δικαίωμα να είναι μεταβίβαστό· κάτι τέτοιο θα μπορούσε να γίνει δεκτό μόνο αν μιλούσαμε για δικαίωμα μικτής φύσης, όπως στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

ρονομικού δικαιώματος, καθολικής διαδοχής, συγχώνευσης, εξαγοράς και μεταβίβασης σήματος, το οποίο είναι καταχωρημένο και ως domain name».¹⁶

Β. ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ: Η ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ

Ι. Τα προστατευόμενα έννομα συμφέροντα

- 5 Σε αντίθεση με το άρθρο 17 και σε αρμονία με την πρόσφατη συνταγματική αναγνώριση του δικαιώματος πληροφόρησης (άρθρο 5Α Συντ.) στο παρόν άρθρο τίθεται με τρόπο πανηγυρικό ως κανόνας η μη απαγόρευση της διαδικτυακής διαφήμισης (βλ. §§1, 3 και 4 άρθρου 18). Αυτό συμβαίνει χάριν προφανώς της ικανοποίησης δύο εννόμων συμφερόντων. Αυτά είναι:

1. Η πληροφόρηση ασθενών. Η ιατρική ιστοσελίδα πρέπει να εξυπηρετεί το έννομο συμφέρον πληροφόρησης του ασθενούς, ο οποίος έχει προβλήματα υγείας και προσπαθεί μέσω διαδικτύου να ενημερωθεί για τις δυνατότητες εξειδικευμένων θεραπευτικών μεθόδων (άρθρο 5Α Συντ.)¹⁷. Η ορθή πληροφόρηση των πολιτών επιβάλλει όπως οι μέσω ιστοσελίδας παρεχόμενες ιατρικές πληροφορίες είναι εύκολα αναγνωρίσιμες, άμεσα προσβάσιμες και συνεχώς διαθέσιμες (αρχή της αντικειμενικότητας). Μία ιστοσελίδα η οποία παρέχει πολύ σημαντικές ιατρικές πληροφορίες δεν πρέπει να αλλάζει απροειδοποίητα domain name, ώστε να αναγκάζει τους χρήστες να την αναζητούν μέσω μηχανών αναζήτησης, ούτε να παραμένει απροειδοποίητα κλειστή για ώρες.¹⁸ Μια τέτοιου είδους πρακτική απροειδοποίητης παράλειψης ενημέρωσης του ασθενούς πέρα από την αντίθεση της με το άρθρο 5^Α του Συντάγματος, το άρθρο 5§1 της Οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 8.6.2000¹⁹ και τα άρθρα 8 και 9 ν. 2251/1994 μπορεί να θεμελιώσει αδιοπρακτική ευθύνη του ιδιοκτήτη της ιατρικής ιστοσελίδας και μέσω του νομικού μορφώματος των υποχρεώσεων συναλλακτικής πίστωσης²⁰ αλλά και ευθύνη από προσβολή της προστασίας του καταναλωτή.
- 6 2. Η επαγγελματική ελευθερία. Η ιατρική ιστοσελίδα επιτρέπεται να εξυπηρετεί την επαγγελματική ελευθερία των ιατρών στο βαθμό που δεν αποπροσανατολίζει τον ασθενή (άρθρο 16§1 Σ). Τα όρια ικανοποίησης όμως της επαγγελματικής ελευθερίας βρίσκονται στην προστασία της υγείας του ασθενούς (άρθρο 5§5 Σ). Μια ιατρική ιστοσελίδα δεν αρκεί να πληροφορεί γενικώς και αφηρημένα τον ασθενή αλλά πρέπει να τον καθιστά ικανό να προβεί σε επιλογές που αφορούν την υγεία του, όπως επιλογή ιατρού, κλινικής ή θεραπευτι-

16. Η ρύθμιση αυτή δεν φαίνεται να τροποποιείται με το άρθρο 4§1 ΚΔΕΟΧ. Για τον χαρακτηρισμό του ονόματος χώρου ως διακριτικό γνώρισμα βλ. Ν. Ρόκα, Αθέμιτος Ανταγωνισμός, 1996, σ. 206-212 και Χριστοδούλου, υπ. 13, αρ. 216-219.

17. Βλ. αναλυτικά για την ιατρική πληροφόρηση ως δημόσιο συμφέρον Κανελλοπούλου - Μπότη, άρθρο 27, αρ. 1-2.

18. Για αυτό τον λόγο προτείνεται η εφαρμογή της «ανακατεύθυνσης» από την παλιά ιστοσελίδα στην καινούργια.

19. Επίσημη εφημερίδα ΕΚ Αρ. L 178 την 17.7.2000, σ. 0001-0016.

20. Βλ. για τις υποχρεώσεις αυτές θεμελιωδώς Ανδρουλιδάκη - Δημητριάδη, Αι υποχρεώσεις συναλλακτικής πίστωσης.

κής μεθόδου²¹. Επομένως, φωτογραφίες προκλητικά ενδεδουλευμένου ιατρικού προσωπικού ιατρείου ή νοσοκομείου δεν βοηθούν τον ασθενή σε μια ορθή εκτίμηση ιατρικών πληροφοριών, αφού ο ασθενής μπορεί να τα επιλέξει όχι λόγω των εφαρμοζόμενων θεραπευτικών μεθόδων αλλά λόγω της εμφάνισης του προσωπικού.

II. Όροι διαδικτυακής προβολής

1. Οι βασικές αρχές. Η διαδικτυακή ιατρική διαφήμιση όπως και η ιατρική διαφήμιση εν γένει πρέπει να πληρεί τρεις βασικές αρχές²² για να επιτρέπεται η χρήση της:

α) *Αρχή της αναγκαιότητας*. Σε σύγκρουση με αυτή την αρχή έρχονται πληροφορίες οι οποίες δεν είναι απαραίτητες για την ορθή ιατρική πληροφόρηση της κοινής γνώμης. Η μέσω ιατρικής ιστοσελίδας «έμμεση σύγκριση πτυχίων ιατρών» (άρθρο 18§4 εδ. β' ΚΙΔ) και η προβολή ενός μη ιατρικού προϊόντος, προσκρούει στην αρχή αυτή, διότι δεν αποσκοπεί στην ικανοποίηση των ιατρικών ενδιαφερόντων των ασθενών αλλά στην επαγγελματική και οικονομική επιτυχία του ιατρού.²³ Το γερμανικό Πρωτοδικείο Trier²⁴ χαρακτήρισε ως παράνομη την προβολή με την ιστοσελίδα του ιατρού τυχερών παιχνιδιών με την αιτιολογία ότι αυτή η πρακτική αποτελεί προσβολή της συναλλακτικής υποχρέωσης προστασίας του καταναλωτή διότι θέτει σε κίνδυνο την υγεία του ασθενή, αφού επιλέγει ιατρό με κριτήρια ψυχαγωγικά²⁵. Το αυτό ισχύει και για την προβολή σε ιατρική ιστοσελίδα επωνυμιών, διευθύνσεων, περιγραφικών ή φωτογραφικών απεικονίσεων εταιρειών παραγωγής φαρμακευτικών προϊόντων ή ιατρικών εργαλείων και μηχανημάτων (Περίπτωση 1). Τέτοιου είδους πρακτικές, έρχονται σε αντίθεση προ τις διατάξεις του ΚΙΔ (άρθρα 2§2, 6§4 και 18§4) και της προστασίας του Καταναλωτή (άρθρο 1 ν. 2251/1994) με συνέπεια πειθαρχική και αστική ιατρική ευθύνη. Αντίθετα έχει γίνει δεκτό από τη γερμανική νομολογία²⁶ ότι δεν αποπροσανατολίζουν τον ασθενή αλλά τον βοηθούν στην ορθή λήψη αποφάσεων που αφορούν την υγεία γεγονότα όπως α) η φράση «Αυτό που μπορούμε να κάνουμε για εσάς, εξαρτάται από την ασθένεια που έχετε», β) η περιγραφή και φωτογραφική απεικόνιση συμπτωμάτων ασθενειών και γ) η αναφορά «10 συμβουλών για την υγεία των αρτηριών σας» σε ιστοσελίδα αγγειοκλινικής. Το αυτό ισχύει και για πληροφορίες περί των εφαρμοζόμενων διαγνωστικών και θεραπευτικών μεθόδων.

β) *Αρχή της προσφορότητας*. Η διαβίβαση πληροφοριών προς τον ασθενή είναι επιτρεπτή εφόσον είναι απαραίτητη για τη βελτίωση ή τη διατήρηση της υγείας του ασθενούς²⁷. Κατά συνέπεια είναι επιτρεπτή η χρήση από τον ιατρό της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας για να ενημερώνει ή να υπενθυμίζει μέσω e-mail στους ασθενείς την ορισθείσα ημερομηνία επίσκεψης, την αλλαγή της ώρας επίσκεψης, της απουσίας λόγω θερινών διακοπών

21. Πρβλ. Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο NJW 2003, 2818 υπό 1.

22. Για τις αρχές αυτές βλ. παραπ. Λασκαρίδη, άρθρο 17 αρ. 9-12.

23. Πρβλ. Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο NJW 2003, 3470.

24. MedR 98, 303.

25. Για την υποχρέωση αυτή βλ. Ι. Καράκωστα, Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή, άρθρο 1 αρ. 1-2. Πρβλ. όμως και ΔικΕΕ υποθ. C-304/2008 ΔΕΕ 2010, 468 με σημ. Αποστολόπουλου.

26. Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο NJW 2003, 2818, 2819 υπό 2 b aa και bb.

27. Για τη φύση αυτή βλ. άρθρα 1-3.

και το ωράριο των επειγόντων περιστατικών των ασθενών οι οποίοι δεν είναι ασφαλισμένοι στα ασφαλιστικά ταμεία με τα οποία συνεργάζεται ο ιατρός. Επιπλέον μπορεί να υπενθυμίζει την ανάγκη διενέργειας ορισμένων εμβολίων (όπως π.χ. γρίπης) σε ηλικιωμένους ασθενείς του. Η πληροφόρηση «συμπάθειας», δηλαδή η προσθήκη στην ιστοσελίδα του ιατρού προσωπικών του ενασχολήσεων, τα λεγόμενα «χόμπι», τα οποία κατ' αρχήν δεν έχουν άμεση σχέση με την άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος δεν αντίκεινται στην αρχή της προσφορότητας²⁸ (Περίπτωση 2). Είναι σημαντικό το γεγονός ότι τέτοιες πληροφορίες σχετικές με την προσωπική ζωή του ιατρού συμβάλλουν στη βελτίωση της σχέσης ιατρού-ασθενούς. Στη θεραπεία του ασθενούς δεν συντελεί μόνο η ιατρική ειδικότητα αλλά και η διαπροσωπική σχέση, η οποία βελτιώνεται όταν στηρίζεται σε εκτός της θεραπευτικής σχέσης γεγονότα όπως τα κοινά χόμπι. Η αναφορά αντίθετα σε μια ιατρική ιστοσελίδα άγνωστων θεραπευτικών μεθόδων ή ιατρικών ειδικοτήτων του προβαλλόμενου ιατρού σίγουρα δεν είναι πρόσφορη για την ορθή ιατρική πληροφόρηση του κοινού, παρά μόνο εφόσον επεξηγούνται στην ιστοσελίδα με απλό και κατανοητό τρόπο. Παρανοήσεις σχετικά με ιατρικές μεθόδους ή ειδικότητες μπορούν να αποβούν μοιραίες για την υγεία του ασθενή και επομένως δεν είναι επιτρεπτές.

- 9 γ) *Αρχή της αντικειμενικότητας*. Η αντικειμενικότητα δεν πρέπει να γίνεται αντιληπτή ως το αντίθετο της υποκειμενικότητας αλλά ως το συνώνυμο της ακριβούς, λιτής, ουσιαστικής και επιστημονικής ιατρικής ενημέρωσης. Αντίθετη προς την αντικειμενική ενημέρωση είναι η ανακριβής,²⁹ υπερβολική, παραπλανητική και αβάσιμη πληροφορία (βλ. τους όρους «ακριβείς», «αντικειμενικές», «κατανοητές» και «σύμφωνες με τον παρόντα Κώδικα» στην §4 άρθρου 18). Ανακριβής και παραπλανητική είναι, για παράδειγμα η χρήση του ονόματος χώρου www.bonesinorder.gr ή www.athliatros.gr από ορθοπεδικό. Το πρώτο όνομα χώρου θίγει επιπλέον την «επαγγελματική ευπρέπεια και αξιοπρέπεια» του ιατρού (§4 άρθρου 18), ενώ το δεύτερο δεν ανταποκρίνεται «στις πραγματικά παρεχόμενες υπηρεσίες» (§2 άρθρου 18). Η χρήση τέτοιου είδους ανακριβών πληροφοριών, όταν γίνεται από νομικά πρόσωπα, ενδεχομένως συνιστά παραβίαση του άρθρου 1 ν. 146/1914 περί αθέμιτου ανταγωνισμού.³⁰ Έννοιες όπως iatros.gr έχουν «μεγάλο συμβολικό χαρακτήρα» και δεν επιτρέπεται η καταχώρησή τους παρά μόνο σε ιατρικού φορείς όπως ο Πανελλήνιος Ιατρικός Σύλλογος (άρθρο 8§1 περ. ε' ΚΔΕΟΧ). Αντενδείκνυται η κατοχύρωση γενικών εννοιών π.χ. ipprokrateio.gr σε ιδιώτες εκτός εάν δεν υπάρχει άλλη λύση ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Το άρθρο 6 ΚΔΕΟΧ προβλέπει την αναγγελία τέτοιου είδους ονομάτων χώρου ως κοινοχρήστων. Για τα ονόματα χώρου τα οποία αποτελούνται από γενικούς όρους και έχουν εκχωρηθεί μέχρι την 30.12.2002 δυστυχώς δεν είναι δυνατή κατά το άρθρο 9§1 περ. α' iii Κανονισμού Διαχείρισης Domain Name η διαγραφή εκχώρησης, ακόμα και αν αυτή

28. Βλ. παραπ. Λασκαρίδη, άρθρο 17 αρ. 11.

29. Βλ. σχετ. καταγγελία 2403/2006/(WP)ΒΕΗ κατά της Ευρωπαϊκής επιτροπής σε Ετήσια Έκθεση 2007 «Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή», σ. 61.

30. Η παρουσίαση μιας επιχείρησης παροχής τεχνικών υπηρεσιών ως φορέα παροχής ιατρικής φροντίδας θεωρήθηκε από το Μονομελές Πρωτοδικείο Ρεθύμνου ότι οδηγεί σε παραπλάνηση του κοινού και υποσκάπτει το οικονομικό υπόβαθρο άλλων φορέων παροχής υπηρεσιών υγείας κατά το άρθρο 1 ν. 146/1914· ΜΠρΠεθ 925/2003 ΕΕμπΔ 2004, 621· πρβλ. και ΜΠρΠεθ 30484/2007 Αρμ 2008, 95-99 για παρουσίαση προσωπικής εταιρίας μέσω ιστοσελίδας ως ομίλου εταιρειών. Σημειωτέον ότι ο ν. 146/1914 δεν εφαρμόζεται στα ελεύθερα επαγγέλματα.

έρχεται σε σύγκρουση με το ν. 146/1914 ή το άρθρο 8 του προαναφερθέντος Κανονισμού. Η προβολή ιατρών μέσω ιστοσελίδας, η οποία ενημερώνει τους ασθενείς για τους ιατρούς όλων των ειδικοτήτων, που είναι συνδρομητές στην ιστοσελίδα αποτελεί πρακτική η οποία αντιβαίνει στην αρχή της αντικειμενικότητας, διότι είναι πολύ πιθανό κορυφαίοι στην ειδικότητά τους ιατροί να μην προβληθούν αν δεν έχουν πληρώσει την εισφορά τους. Η πρακτική αυτή, που εφαρμόζεται και στην Ελλάδα, δεν έχει απασχολήσει τη νομολογία (βλ. και Περίπτωση 3) δεν είναι επιτρεπτή ως αντικείμενη στην αρχή της αντικειμενικότητας και προσβάλλουσα κατά συνέπεια τις υποχρεώσεις συναλλακτικής πίστης³¹.

2. «Συμφωνία με τον παρόντα Κώδικα». Η προβολή ιατρικών πληροφοριών μέσω διαδικτύου δεν θα πρέπει να προσβάλλει βασικά δικαιώματα του ασθενούς όπως το δικαίωμα ενημέρωσης και συναίνεσής του (άρθρα 11 και 12) ως και τήρησης του ιατρικού απορρήτου π.χ. προβολής φωτογραφιών ασθενών σε προεγχειρητικό και μετεγχειρητικό στάδιο (άρθρο 13). Η παράλειψη του πληροφορικού-δημιουργού της ιστοσελίδας, π.χ. για μη τήρηση της απόκρυψης ως προς τα δεδομένα ασθενών δεν απαλλάσσει τον ιδιοκτήτη της ιστοσελίδας ιατρό, ο οποίος, ως προστάτης, ευθύνεται για τα λάθη του πρώτου (κατά ΑΚ 334 και 922) (βλ. Περίπτωση 4). Δυνατή είναι και η αναγνώριση της γέννησης σχετικής απαίτησης μέσω α) σύμβασης με προστατευτική δράση υπέρ τρίτου ή β) αδικοπρακτικά της υποχρέωσης συναλλακτικής πίστης. Σε περίπτωση προβολής φωτογραφιών ασθενούς και συνεπεία τούτου σύναψης συμβάσεων ιατρικής αγωγής μέσω διαδικτύου και επίτευξης κέρδους, ο τελευταίος οφείλει να αποδώσει μέρος των κερδών στον θιγόμενο ασθενή κατά την ΑΚ 739 (μη γνήσια διοίκηση αλλοτρίων)³². Η διαδικτυακή ιατρική διαφήμιση μπορεί κατ' εξαίρεση να επιτραπεί υπό όρους, οι οποίοι τίθενται στις §§2-4 του παρόντος άρθρου.

III. Επιτρεπόμενες πληροφορίες

Στο νομικό πλαίσιο των προαναφερθεισών αρχών εντάσσονται και οι πληροφορίες που προσήκουν σε μια ιατρική ιστοσελίδα και αναφέρονται ενδεικτικά στις §§2 και 3 του άρθρου 18. Αυτές διακρίνονται σε εκείνες που αφορούν: α) τον ίδιο τον ιατρό και β) το ιατρείο του.

1. Στοιχεία που αφορούν τον ιατρό. α) Στοιχεία των §§2-4 άρθρου 18. Κατά τις αρχές της αναγκαιότητας και προσφορότητας³³ απαραίτητες και σύμφωνες με το κείμενο του άρθρου 18§3 είναι οι παρακάτω πληροφορίες που αφορούν τον ιατρό: το όνομα, το επώνυμο, ο αριθμός μητρώου, τίτλοι σπουδών και ειδικότητά του (τόσο του ιατρικού συλλόγου όσο και αυτή που απέκτησε μέσω πρακτικής). Από τις αρχές αυτές και σε συνδυασμό με το αρ-

31. BVerfG NJW 2002, 1864, 1865. Στην υπόθεση αυτή κακώς κατά τη γνώμη μας το Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο δέχτηκε ως δεοντολογικό αυτό τον τρόπο προβολής ιατρών. Το αιτιολογικό της απόφασης ότι εδώ ο ασθενής δεν αποτελεί παθητικό δέκτη μηνυμάτων αλλά αναζητά ο ίδιος την πληροφορία δεν μπορεί να γίνει αδιαμφισβήτητα δεκτό διότι και ο τηλεθεατής έχει αντίστοιχη δυνατότητα επιλογής δεκτών και teletext και όμως η σχετική προβολή εκεί απαγορεύεται κατά το άρθρο 17 ΚΙΔ.

32. Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγει και ο Ι. Καράκωστας, Το Δίκαιο των ΜΜΕ, σ. 219-224· βλ. σχετικά με τον υπολογισμό της έκτασης αυτής της αξίωσης Καλλιμόπουλο, Η μη γνήσια διοίκηση αλλοτρίων, σ. 204-205.

33. Βλ. για τις αρχές αυτές παραπ. Λασκαρίδη, άρθρο 17 αρ. 10-11.

θρο 18§4 εδ. Β' συνάγεται ότι επιτρέπεται η πληροφόρηση του ασθενούς μέσω ιστοσελίδας αναφορικά με τη διαγνωστική ή θεραπευτική μετεκπαίδευση του ιατρού, τις ημέρες και ώρες των επισκέψεων καθώς και τις ημέρες των διακοπών και τη διεύθυνση του ιατρείου. Άμεση σχέση με την άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος έχει και ο νόμιμος επαγγελματικός τίτλος του ιατρού. Η αναφορά του (ελληνικού ή ξένου) Πανεπιστημίου, το οποίο απένειμε οποιασδήποτε μορφής τίτλο σπουδών στον προβαλλόμενο ιατρό, δεν μπορεί να θεωρηθεί «έμμεση σύγκριση πτυχίων» (άρθρο 18§4 εδ. Β'), διότι αποτελεί αναγκαία και πρόσφορη για τον ασθενή πληροφορία ως προς την ποιότητα των παρεχομένων ιατρικών υπηρεσιών.

- 13 β) Άλλα στοιχεία. Οποιασδήποτε άλλες πληροφορίες οι οποίες βρίσκονται σε άμεση σχέση προς την άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος, όπως οδηγίες του οικείου ιατρικού συλλόγου, επιτρέπεται να προβάλλονται στην ιατρική ιστοσελίδα. Ακόμα και οι ξένες γλώσσες που κατέχει ένας ιατρός μπορούν να θεωρηθούν συναφείς με το ιατρικό επάγγελμα, διότι διευκολύνεται σημαντικά η διάγνωση ασθένειας όταν ιατρός και ασθενής ομιλούν την ίδια γλώσσα. Ερώτημα τίθεται ως προς το εάν ο ιατρός μπορεί να αναγράφει στην ιστοσελίδα του ειδικότητα, η οποία δεν έχει ακόμα αναγνωριστεί από τους ελληνικούς ιατρικούς συλλόγους, όπως π.χ. «εμφυτευτολόγος». ³⁴ Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα πρέπει να είναι καταφατική, διότι μια τέτοια πληροφορία ικανοποιεί το συνταγματικά αναγνωρισμένο δικαίωμα πληροφόρησης των ασθενών, οι οποίοι επιθυμούν να προβούν σε εμφύτευση τεχνητών οδόντων και αναζητούν έναν εξειδικευμένο οδοντίατρο (άρθρο 5^Α Σ).
- 14 2. Γενικότερες πληροφορίες για το ιατρείο. Ο χώρος θεραπείας συνδέεται άμεσα με την παροχή ιατρικών υπηρεσιών, γι' αυτό και ενδείκνυται η ενημέρωση των ασθενών μέσω ιστοσελίδας για τη διαμόρφωση του ιατρείου (π.χ. φιλικό σε ΑΜΕΑ), τον εξοπλισμό του, τη στελέχυσή του, τη γνώση ξένων γλωσσών και τη λιτή παρουσίαση συγκεκριμένων ιατρικών μεθόδων³⁵. Κλινικές και νοσοκομεία μπορούν να παρέχουν μέσω διαδικτύου εκτενή ενημέρωση για τον εξοπλισμό, τους χώρους νοσηλείας και τους τρόπους θεραπείας που εφαρμόζουν, διότι αυτές οι πληροφορίες επηρεάζουν τον ασθενή κατά την επιλογή της κλινικής ή του νοσοκομείου, στο οποίο θα νοσηλευτεί.

IV. Υποχρεωτικές πληροφορίες

- 15 Ο ΚΙΔ ορίζει τις υποχρεωτικές πληροφορίες που πρέπει να παρέχει μια ιστοσελίδα. Στα δύο τελευταία εδάφια της §2 του άρθρου 18 ορίζεται ως υποχρεωτική η αναγραφή: α) του χρόνου της τελευταίας ενημέρωσης της ιστοσελίδας και β) οποιασδήποτε πιθανής σύγκρουσης συμφερόντων. Η ρύθμιση περί υποχρεωτικής αναγραφής της ημερομηνίας πρόσφατης ενημέρωσης, αποτρέπει τον κίνδυνο σύγχυσης του καταναλωτικού κοινού. Από την αναφορά της τελευταίας ενημέρωσης μπορεί να διαπιστωθεί αν συμβεβλημένος με ασφαλιστικό ταμείο ιατρός, ο οποίος κατήγγειλε τη σχετική σύμβαση και διέκοψε το συμβατικό του δεσμό, παραπλανητικά «παρέλειψε» να ενημερώσει την ιστοσελίδα του για την

34. Βλ. σχετικά με αυτή την προβληματική το Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο NJW 2003, 3470, 3471.

35. Πρβλ. Kazemi, MedR 2005, 17, 20.

διακοπή της συνεργασίας του με συγκεκριμένο Ταμείο, ώστε να μη διακοπεί η ροή των ασφαλισμένων σε αυτό πελατών του (βλ. και §3 του ερμηνευόμενου άρθρου).

Ιατρός, επομένως, ο οποίος προτείνει διαδικτυακά χρήση ορισμένων φαρμακευτικών σκευασμάτων εταιρείας με την οποία βρίσκεται σε σχέση συνεργασίας (π.χ. φαρμακευτική εταιρεία προβάλλει συγκεκριμένο ιατρό, ο οποίος προωθεί εντός και εκτός ιστοσελίδας τα συμφέροντά της) βρίσκεται σε μια σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ του συμφέροντος ορθής πληροφόρησης και θεραπείας του ασθενούς και το συμφέρον της φαρμακευτικής εταιρίας με την οποία συνδέεται. Το ίδιο ισχύει και σε περιπτώσεις όπου ερευνητές εξαρτώνται οικονομικά από φαρμακευτικές εταιρίες.³⁶ Σε αυτές τις περιπτώσεις το άρθρο 18§2 εδ. β' επιτάσσει την αναφορά στην ιστοσελίδα «οποιασδήποτε πιθανής σύγκρουσης συμφερόντων», θα πρέπει δηλ. να ενημερώνεται διαδικτυακά το κοινό για τη σχέση του ιατρού με τα συμφέροντα αυτά αυτή.³⁷

V. Προβληματικές περιπτώσεις

1. Πληροφορίες για κάλυψη δαπανών από ασφαλιστικούς φορείς. Κατά την §3 του 16 άρθρου 18 η ιστοσελίδα μπορεί επίσης να περιέχει και πληροφορίες για τη συνεργασία του ιατρού με ασφαλιστικούς φορείς. Πλέον, σε νοσηλευτικά ιδρύματα συμβεβλημένα με ασφαλιστικούς φορείς που έχουν ενταχθεί στον ΕΟΠΥΥ καταβάλλεται το Κλειστό Ενοποιημένο Νοσήλιο (ΚΕΝ) απευθείας από τον ασφαλιστικό φορέα (άρθρο 10 Δ' Κανονισμού ΕΟΠΥΥ). Όσον αφορά σε συμβεβλημένες ιδιωτικές κλινικές εφαρμόζεται η νέα τιμολόγηση των Κλειστών Ενοποιημένων Νοσηλίων (ΚΕΝ) της υπ' αριθμ. Υ4α/οικ.83649/27.7.2011 κοινής υπουργικής απόφασης προσαυξημένη κατά 20%.³⁸

2. Δημιουργία Δεσμών (Linking). Ως δεσμός μπορεί να οριστεί το υπερκείμενο που μετα- 17 φέρει τον χρήστη του διαδικτύου σε μία άλλη ιστοσελίδα όταν αυτός επιλεχθεί. Ο δεσμός αποτελεί μια καλά εδραιωμένη πρακτική μεταξύ των ιστοσελίδων, η οποία περιορίζει τον όγκο των παρεχόμενων από μία ιστοσελίδα πληροφοριών³⁹. Οι δεσμοί πρέπει να αναρτώνται μόνο μετά από άδεια του δικτύου στο οποίο οδηγούν και δεν πρέπει ποτέ να δημιουργούν αμφιβολίες για τον φορέα των πνευματικών δικαιωμάτων. Η προστασία που παρέχεται στον ιδιοκτήτη της ιστοσελίδας στην οποία παραπέμπουν άλλοι είναι περισσότερο τεχνική παρά νομική. Πολλές ιστοσελίδες δηλ. απαιτούν την εγγραφή κάποιου ως μέλους σε αυτή, για να μπορεί να έχει πρόσβαση στη σελίδα, ή τοποθετούνται φίλτρα τα οποία στέλνουν τον χρήστη ξανά πίσω στην σελίδα, η οποία με link τον παρέπεμψε στην άλλη⁴⁰.

36. Βλ. αναλυτικά παρακ. Κανελλοπούλου - Μπότη, άρθρο 27 αρ. 7.

37. Πρβλ. για το σχετικό φαινόμενο στις ΗΠΑ *Gardiner Harris*, Research Center Tied to Drug Company, New York Times v. 25.11.2008, σε www.nytimes.com/2008/11/25/health/25psych.html?_r=1 και του *ιδίου*, Drug Makers Told Studies would aid it, Papers says, New York Times v. 19.5.2009, in <http://www.nytimes.com/2009/03/20/us/20psych.html?ref=health> (τελευταία επίσκεψη και στα δύο 6.5.2012). Βλ. και παρακ. Κανελλοπούλου - Μπότη, άρθρο 27 αρ. 7.

38. Αναφορικά με τις ιδιωτικές κλινικές πρβλ. ΣτΕ 1187/2009 και 1188/2009 ΤΝΠ Νόμος.

39. Ο δεσμός διακρίνεται σε: α) «απλό» και να παραπέμπουν από τη μία ιστοσελίδα στην άλλη, β) πιο «βαθύ» και να παραπέμπουν σε συγκεκριμένη σελίδα άλλης ιστοσελίδας ή τέλος γ) «πλαισιωμένο», δηλ. περισσότερες αυτοτελείς ιστοσελίδες να αποτελούν τμήματα μιας αρχικής.

40. Βλ. και *Λαζαράκο*, ΔιΜΕΕ 2005, 546 επ.

- 18 3. Ηλεκτρονική επικοινωνία. Η ανταλλαγή ηλεκτρονικής αλληλογραφίας είναι η συνήθως χρησιμοποιημένη δυνατότητα που προσφέρει το διαδίκτυο, διότι είναι γρήγορη, οικονομική και καθιστά δυνατή την αποστολή εικόνας, ήχου ή προγράμματος⁴¹. Είναι επιτρεπτή η παροχή ιατρικών πληροφοριών αλλά όχι συμβουλών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (βλ. αναλυτικότερα παραπ. υπό αρ. 8) εγγίζει τα όρια της τηλεϊατρικής,⁴² όπου πρέπει να τεθεί κάποιος περιορισμός στη χρήση της τουλάχιστον για ανήλικους χρήστες. Στη γερμανική νομολογία⁴³ έχει γίνει δεκτή η χρήση του διαδικτύου για την παροχή οδοντιατρικών συμβουλών (Περίπτωση 1). Η διαβίβαση πληροφοριών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δεν πρέπει να έχει διαφημιστικό χαρακτήρα.⁴⁴ Μια τέτοια συμπεριφορά αποτελεί καθαρά εμπορική πρακτική, δεν συνάδει με τη φύση του ιατρικού επαγγέλματος (άρθρο 2§2 ΚΙΔ) και αποτελεί προφανή παράβαση της κατά την §1 του άρθρου 17 ΚΙΔ απαγόρευσης της ιατρικής διαφήμισης της. Εξάλλου σε τέτοιες περιπτώσεις είναι κατά το άρθρο 4§1 της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ απαραίτητη η προηγούμενη συναίνεση του προσώπου στο οποίο απευθύνεται. Αν τα πρόσωπα στα οποία αποστέλλει ο ιατρός διαφημίσεις έχουν εγγραφεί προς εξαίρεσή τους από κάθε ανεπιθύμητη επικοινωνία (κατάλογος opt-out στα μητρώα της ΑΔΠΠΧ) ασκώντας το από το άρθρο 13 ν. 2472/1997 δικαίωμα αντίρρησης, τότε επιβάλλονται κυρώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 21 του ίδιου νόμου.

Γ. Η ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΧΩΡΟΥ

Ι. Το πρόβλημα: ο κυβερνοσφετερισμός

- 19 Η χρησιμοποίηση ονόματος χώρου που συμπίπτει με επωνυμία γνωστών επιχειρήσεων με εμπορικό σκοπό από ορισμένους χρήστες, προσδιορίζεται στη βιβλιογραφία⁴⁵ με τον όρο «κυβερνοσφετερισμός». Οι περιπτώσεις κυβερνοσφετερισμού στο ιατρικό δίκαιο μπορούν να συνοψισθούν σε δύο κατηγορίες: α) στις περιπτώσεις όπου αμφισβητείται το δικαίωμα του φορέα ενός ονόματος από έναν άλλο όπως για παράδειγμα στην περίπτωση όπου ένα νεοαναδεικνυόμενο διαγνωστικό κέντρο του Ηρακλείου καταχωρεί domain name με τίτλο www.therapeia.gr δημιουργώντας σύγχυση ως προς την αλυσίδα διαγνωστικών κέντρων τα οποία δραστηριοποιούνται κυρίως στην Αθήνα με την επωνυμία «Θεραπεία ΑΕ» και β) στις περιπτώσεις που κάποιος χρησιμοποιεί παράνομα το όνομα άλλου νομικού ή φυσικού προσώπου για να προσεταιριστεί την πελατεία του όπως π.χ. στην περίπτωση που ιατρός χρησιμοποιεί ως domain name όχι το δικό του ονοματεπώνυμο αλλά γνωστού και καθιερωμένου ιατρού.

41. *Ι. Καράκωστας*, Το δίκαιο των ΜΜΕ, σ. 509-510. Πρβλ. και την ευρωπαϊκή οδηγία 2002/58/ΕΕ σχετικά με την ιδιωτικότητα και τις ηλεκτρονικές τηλεπικοινωνίες.

42. Βλ. αναλυτικά *Γ. Μούζουλα*, ΕλλΔνη 1992, 1581-1584.

43. Εφτείο Koblenz MedR 1998, 29, 30.

44. *Kazemi*, MedR 2005, 17, 21.

45. Βλ. αντί άλλων *Κ. Χριστοδούλου*, Επιτομή Ηλεκτρονικού Αστικού Δικαίου, §7 αρ. 212.

II. Δικαστική επίλυση

1. Αστικές αξιώσεις. Σε περίπτωση κυβερνοσφετερισμού γεννούνται κατ' αρχήν αξιώσεις 20 από τα άρθρα 57-59 ΑΚ.⁴⁶ Οι αξιώσεις αυτές (άρση προσβολής και παράλειψη της στο μέλλον, αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης) αναγνωρίζονται και αναφορικά με την προστασία της εμπορικής επωνυμίας, του διακριτικού τίτλου ή του διακριτικού γνωρίσματος (συρροή νομίμων βάσεων⁴⁷).⁴⁸ Αν και οι διατάξεις περί αθέμιτου ανταγωνισμού (ν. 146/1974) δεν εφαρμόζονται σε ελεύθερους επαγγελματίες, εντούτοις αυτές έχουν εφαρμογή στις ιατρικές εταιρείες⁴⁹. Κατά συνέπεια, εάν νομικό ή φυσικό πρόσωπο χρησιμοποιεί ως όνομα χώρου διακριτικό γνώρισμα, σήμα ή επωνυμία ιδιωτικής ιατρικής εταιρίας με σκοπό την αύξηση των συναλλαγών με αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών υγείας, διαπράττει αθέμιτο ανταγωνισμό κατά τα άρθρα 1 και 13§1 ν. 146/1914⁵⁰ και ανακύπτουν οι από τα άρθρα 13 και 15 αξιώσεις (άρση προσβολής, παράλειψη στο μέλλον και αποζημίωση)⁵¹. Είναι δε δυνατόν ο προσβληθείς να ζητήσει σύμφωνα με το άρθρο 20 του ν. 146/1914 και τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων. Εάν ο αιτών όνομα χώρου απέκρυψε από την αρμόδια αρχή καταχώρισης το γεγονός ότι η καταχώριση ονόματος χώρου συγκρούεται και προσβάλλει δικαιώματα τρίτων τότε γεννούνται αξιώσεις αποζημίωσης και παράλειψης της προσβολής υπέρ του ζημιωθέντος κατά το ΑΚ 919 (πρβλ. άρθρο 26§1 εδ. Β' ν. 2239/1994)⁵².

2. Η διαγραφή της καταχώρισης. Στις προαναφερθείσες υπό αρ. 20 περιπτώσεις η ΕΕΤΤ 21 μπορεί να προβεί κατά τα άρθρα 8 και 9 του Κανονισμού Διαχείρισης και Εκχώρησης Ονομάτων Χώρου στη διαγραφή του εκχωρηθέντος ονόματος χώρου. Εξάλλου, η σχετική πράξη εκχώρησης Ονόματος Χώρου από την ΕΕΤΤ αποτελεί ατομική διοικητική πράξη, η οποία μπορεί να προσβληθεί ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Σε διεθνές επίπεδο χωρεί ατομική προσφυγή στον Παγκόσμιο Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας (World Intellectual Property Organisation)⁵³ για επίλυση θέματος κυβερνοσφετερισμού.

3. Ποινική Προστασία. Το άρθρο 14 ν. 146/1914 προβλέπει και ποινικές κυρώσεις. 22 Σύμφωνα με αυτό, κάποιος που εν γνώσει του και με πρόθεση χρησιμοποιεί το όνομα, την επωνυμία, το διακριτικό γνώρισμα κτλ. κάποιου άλλου, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι 6 μηνών και με χρηματική ποινή.

46. Έτσι ΜΠρΛασιθίου 496/2000 ΧρΙΔ 2001, 80· Πρβλ. και ΜΠρΑθ 1554/2002 ΕπισκεΔ 2002, 300· ΜΠρΘεσ 8198/2001 ΕπισκεΔ 2001, 241· ΜΠρΑθ 1318/2001 ΔΕΕ 2001, 994· ΜΠρΑθ 1250/2000 ΕΕμπΔ2000, 386· ΜΠρΑθ 9689/1999 (αδην.).

47. Βλ. αντί άλλων για τη συρροή νομίμων βάσεων Απ. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές, §21, αρ. 11-12.

48. Για την προστασία του ονόματος χώρου ιατρού ως σήματος βλ. σχετικά Άνθιμο, ΕπισκεΔ 1999, 1046, 1053· τον ίδιο, ΕπισκεΔ 2000, 588, 606· τον ίδιο, ΔΕΕ 1999, 815, 822· ΜΠρΣύρου 637/1999 ΔΕΕ 1999, 1279.

49. Μαρίνος, Αθέμιτος Ανταγωνισμός, σ. 70· Βούτσας, Γενικών Εμπορικών Δίκαιον, σ. 410· Τριανταφυλλάκης, Εισηγήσεις Εμπορικού Δικαίου, αρ. 433.

50. Μαρίνος, ΧρΙΔ 2001, 80, 81 υπό II και III· Άνθιμος, ΕπισκεΔ 1999, 1046, 1048· Βλ. γενικά Ξουραφά, Το domain name· Άνθιμο, ΔΕΕ 1999, 815, 823.

51. Για την αναγκαστική εκτέλεση επί ονομάτων χώρου βλ. Κ. Χριστοδούλου, Επιτομή Ηλεκτρονικού Αστικού Δικαίου, αρ. 108-111.

52. Μαρίνος, ΧρΙΔ 2001, 80, 81 υπό III.

53. Βλ. και την ιστοσελίδα του Οργανισμού αυτού με πλούσια νομολογία του αντίστοιχου τμήματος www.wipo.int